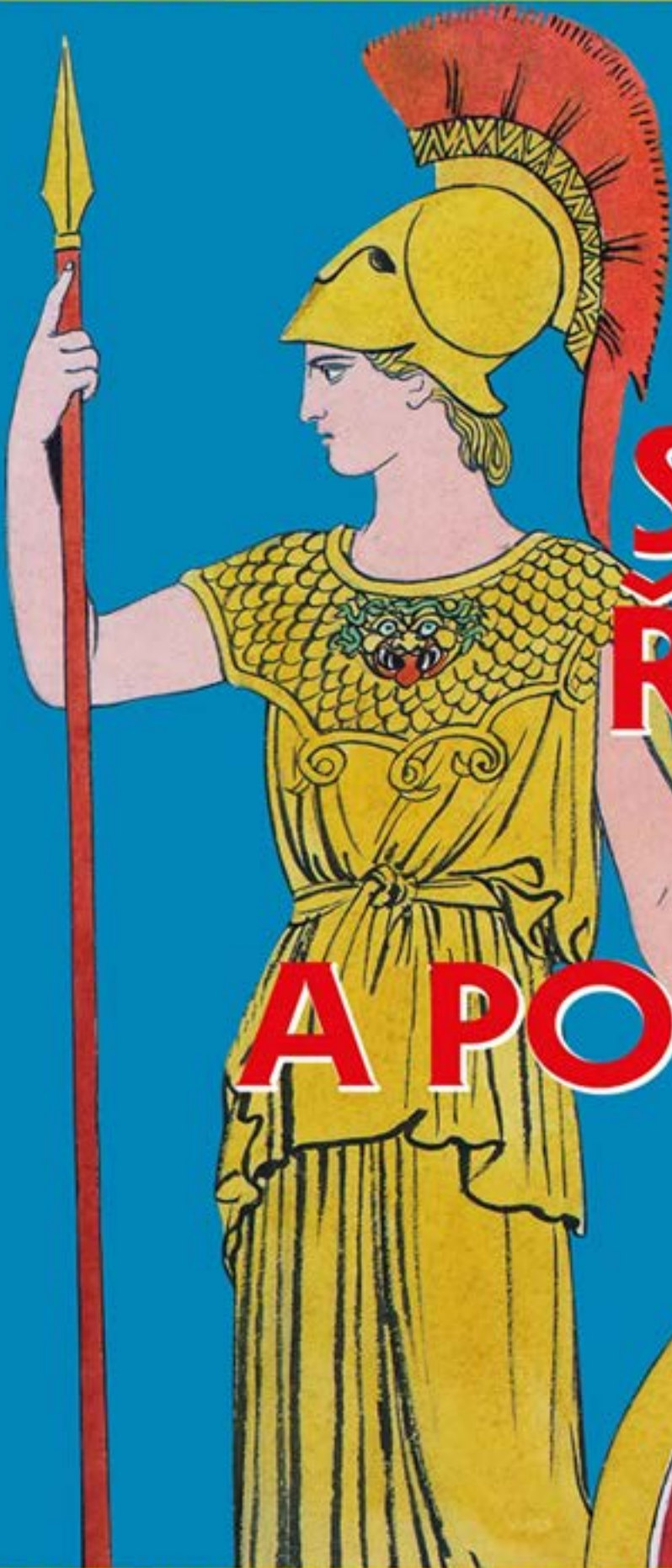

A stylized illustration of the Greek goddess Athena. She is depicted from the waist up, facing left. She wears a golden helmet with a prominent red plume. Her right arm is raised, holding a spear with a golden tip. Her left hand rests on a shield. She is wearing a golden, scale-like breastplate with a central face of a griffin or lion. Her dress is yellow with vertical stripes and a decorative knot at the waist. The background is a solid blue color.

EDUARD
PETIŠKA

**STARÉ
ŘECKÉ
BÁJE
A POVĚSTI**

A stylized illustration of a dolphin, shown in profile, leaping out of the water. The dolphin is black with a white underbelly and a white eye. It is positioned within a red circular frame, which is part of a larger yellow circular element. The background of the entire cover is blue, and the entire illustration is framed by a yellow border with a black and white wavy pattern.

Eduard Petiška

STARÉ ŘECKÉ
BÁJE
A POVĚSTI

$\frac{1}{4}$
O₀

PAMÁTCE

IVANA BUREŠE
JOSEFA KRÁLE
AUGUSTINA KREJČÍHO
FRANTIŠKA RUTHA
FERDINANDA STIEBITZE
OTMARA VAŇORNÉHO

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Text © Eduard Petiška, 1958
Illustrations © Václav Fiala – dědicové c/o Dilia, 2006
Cover © Vladimír Vyskočil – KORŠACH, 2024
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-5324-6 (pdf)

EX LIBRIS VÁCLAV FIALA

Eduard Petiška

STARÉ ŘECKÉ BÁJE A POVĚSTI

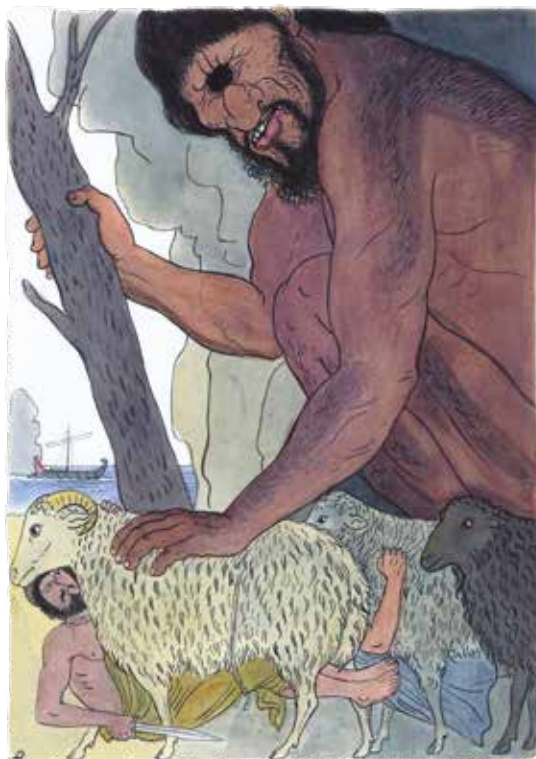
Staré řecké báje a pověsti

je pravděpodobně nejznámější kniha Eduarda Petišky, která obsahuje příběhy z řecké mytologie převyprávěné pro děti a mládež. Jednotlivé příběhy pojednávají o řeckých bozích, hrdinech, mýtických postavách a nestvůrách. Do roku 2012 byla kniha jen v Čechách vydána celkem patnáctkrát. Eduard Petiška v začátcích komunistické totality nevěřil, že se mu ještě v životě podaří vydat knihu pro dospělé. Proto ji pojal, jak později sděloval, jako „román o životě v Čechách“, o českých zoufalstvích a nadějích, tedy jako klíčový román, kde jednotliví bozi představovali jednotlivé politiky a postoje. V tomto archetypickém pojetí antické látky zřejmě spočívá její mezinárodní úspěch; není to jen převyprávění antických mýtů, je to jednoduše zpráva o lidském životě a charakteru, tato zpráva je srozumitelná ve všech jazycích, do kterých kniha byla přeložena a vydávána (v němčině, angličtině, italštině, holandštině, finštině, ruštině, maďarštině, estonštině atd.). Ve Francii dosáhla pětadvaceti vydání do roku 2011 a stala se školní četbou – stejně jako v Čechách. Autorovo dílo se již před knihou dělí do dvou základních větví: do literatury pro dospělé a do literatury pro děti a mládež, z nich se každý směr opět dělí na další odvětví, a pokrývá se tak celý úsek čtenářského věku, čtenářských zájmů. Dá se říci, že Staré řecké báje a pověsti jsou úhelným kamenem Petiškovy tvorby.

PhDr. Eduard Petiška (14. května 1924 Praha – 6. června 1987 Mariánské Lázně) byl český básník, romanopisec, povídkář, novelista, autor knih pro děti a mládež, dramatik, teoretik dětské literatury a překladatel, otec spisovatele Martina Petišky.

Autor více než devadesáti titulů, oslovující už pátou generaci čtenářů. Jeho knihy byly přeloženy do několika desítek jazyků.

Prometheus	9
Potopa	15
Faethon	19
Orfeus	24
Založení Théb	30
Pentheus	35
Midas	40
Tantalos	45
Nioba	48
Pelops	52
O zlatém rounu	58
Iason a Médea	64
Herakles	78
Perseus	97

Daidalos a Ikaros 106

Theseus 111

Sisyfos 118

Bellerofontes 121

Meleagros 125

Oidipus a Antigona 129

Filemon a Baucis 140

Eros a Psyche 144

Gýges a prsten 155

Trójská válka 160

Orestes 172

Odyseovy cesty 179

Poslední příběh bez konce 214

Slovníček 219

Prometheus

Modrá obloha se zhlížela ve vodách a vody byly plné ryb. V povětří létala hejna ptáků a na zemi se pásla na lukách stáda. Ale nikdo stáda nehlídal, nikdo nelovil ryby a nikdo nenaslouchal ptačímu zpěvu. Na zemi chyběl člověk.

Smutně bloudil po zemi Prometheus, potomek božského rodu Titánů, a marně hledal živé bytosti, které by chodily vzpřímeně jako on a které by se mu podobaly tváří. Viděl však hlínu, dávající život trávě, rostlinám a stromům, a spatřil husté deště, snášející se na zem. Dešťová voda udržovala v přírodě život a tam, kde nepršelo, umíraly stromy i keře a narůstala poušť. Když Prometheus poznal sílu země a vody, smísil hlínu s dešťovou vodou a vytvořil sochu prvního člověka. Podobala se bohům. Pallas Athéna, bohyně jasného rozumu a moudrosti, vdechla neživé soše ducha a šedivá hlína zrudověla, začalo v ní bušit srdce a doposud nehybné nohy a paže učinily první pohyby. Tak poslal Prometheus na svět první lidi.

Dlouho lidé nevěděli, jak užívat ducha – daru Pallas Athény. Žili jako malé děti. Viděli, ale nepoznávali, slyšeli, ale nerozuměli, chodili po zemi jako ve snu. Nedovedli pálit cihly ani přitesávat trámy ani stavět domy. Jako mravenci se hemžili po zemi i pod zemí v temných koutech slují. Nevěděli dokonce, že se jaro střídá s létem, léto s podzimem a podzim se zimou.

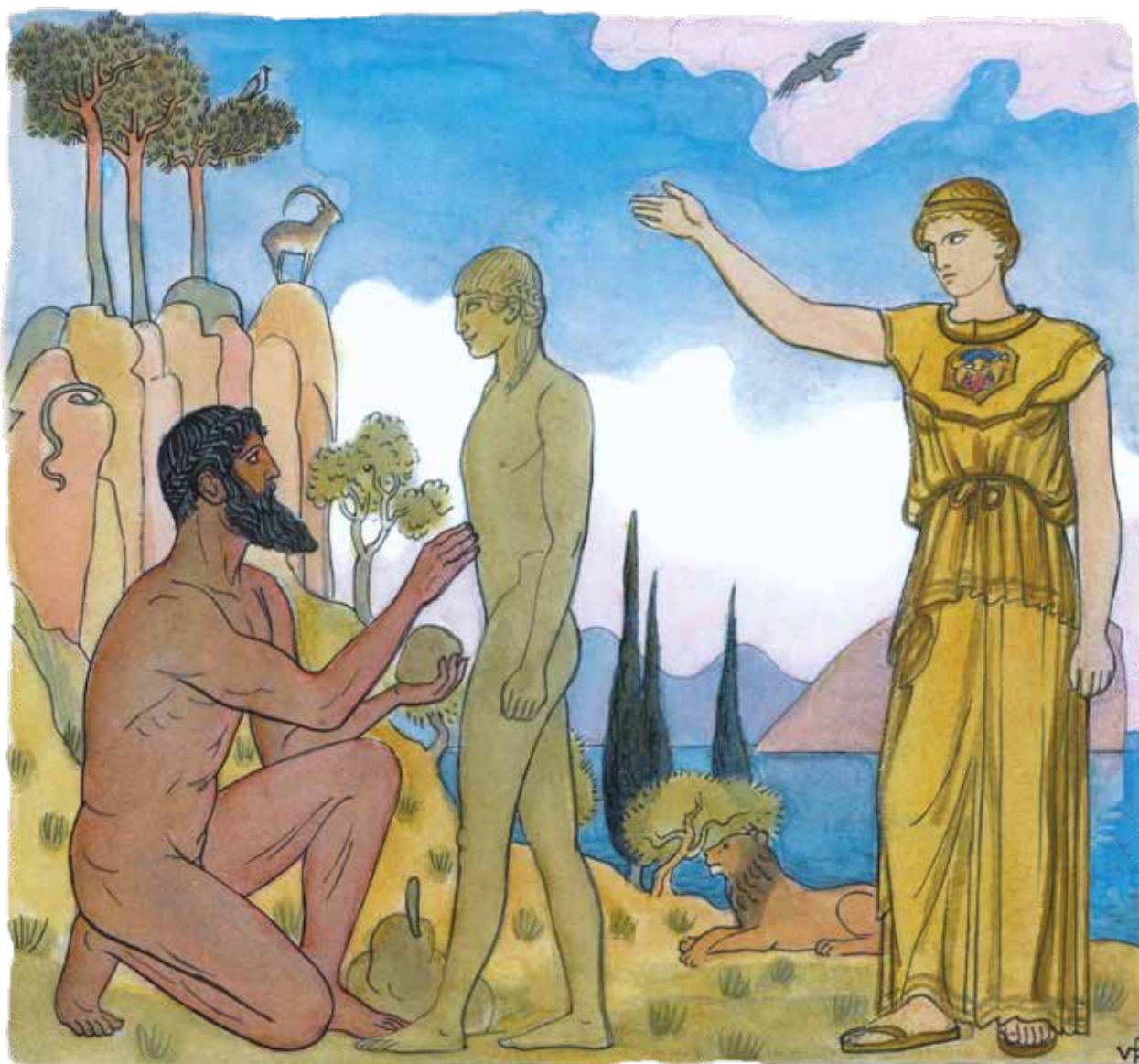
Tu se vydal Prometheus mezi lidi a učil je stavět domy, učil je číst, psát a počítat a rozumět přírodě. Naučil lidi zapřahat zvířata do jha i sestrojovat povozy, aby lidé nemuseli nosit břemena na zádech. Ukázal jim, jak se stavějí lodě a jak plachty ulehčí veslařům práci. Vedl je do hlubin země za skrytými poklady. Měď, železo, stříbro i zlato začaly opouštět pod pilnými rukama horníků podzemní ložiska.

Dříve lidé neznali léku, nevěděli, co jim prospívá a co škodí. Prometheus jim poradil, jak mísit hojivé masti a uzdravující léky. Odhalil užaslým lidem všechna umění a lidé se horlivě všemu učili.

Bohové, shromáždění na hoře bohů, na Olympu, pozorovali nedůvěřivě pokolení lidí na zemi, které se naučilo od Promethea práci, vědám i umění. Zvláště vládce všech bohů, Zeus¹, se mračil den ode dne víc a víc. Zavolal si Promethea a řekl mu:

¹ Skloňujeme: Zeus, Dia, Diovi atd.

„Naučil jsi lidi pracovat a myslet, ale nenaučil jsi je ještě dobře, jak mají ctít bohy a jak jim obětovat, jak se jim klanět. Víš přece, že na bozích záleží, bude-li rok úrodný, nebo chudý, navštíví-li zemi moř, nebo blahobyť. Bohové vládnou nad osudy lidí. I já sám vrhám své blesky, kam se mi zachce. Jdi k lidem a řekni jim, aby nám obětovali, nebo je stihne náš hněv.“

„Lidé budou přinášet bohům oběti,“ odpověděl Prometheus, „ale ty, Die, si přijď vybrat, co mají obětovat.“

A Prometheus zabil býka, maso ukryl do býčí kůže a navrch položil žaludek. Na druhou hromadu dal kosti, ale obalil je tukem tak, že je nebylo vidět. Hromada kostí obalených tukem byla větší a zdála se i lepší. Sotva Prometheus všechno připravil, ucítil Zeus příjemnou vůni chystané oběti a sestoupil z nebes na zem.

Prometheus spatřil Dia a zvolal:

„Bohové, vyberte si, který díl je vám milejší. Co, vládce bohů, vybereš, to budou smrtelní lidé obětovat.“

Zeus poznal, že ho chce Prometheus oklamat. Nedal však najevo hněv a naschvál vyvolil hromadu lesknoucí se tukem.

Prometheus přistoupil s úsměvem k hromadě a odhrnul tuk. Objevily se holé kosti. Když odkryl býčí kůži, zvonělo čerstvé maso. Od těch dob obětovali lidé bohům tuk a kosti, maso si ponechávali pro sebe.

Zeus nenechal smělý Promethův čin bez trestu. Rozhodl se, že lidem vezme oheň. Připadla jim lepší část, maso, ať je tedy jedí syrové. Vládce bohů poručil ihned mračnům, aby lijákem uhasila všechna ohniště. Divoký vítr rozmetal horký popel a odnesl jej do moře. Tak ztratili lidé oheň, který potřebovali nutně k životu a práci. Nemohli péci chléb ani vařit, kovárny zpustly a dílny osiřely. Za chladných dnů a mrazivých nocí nebylo kde se ohřát.

Prometheus viděl neštěstí seslané na lidi, cítil s nimi a neopustil je. Věděl, že v Diově paláci plápolá dnem i nocí jasný oheň. Vplížil se proto v noční tmě na horu Olymp do zlatého paláce vládce bohů. Potichu, nikým nezpozorován, vzal trochu ohně z Diova krbu a ukryl jej v duté holi. S ohněm se vesele vrátil zpátky k lidem. Přinesl jim, po čem tolik toužili.

Zase se pozvedly plameny na lidských ohništích i v dílnách a vůně vařených pokrmů a pečeného masa stoupala k nebesům a dotkla se i nosu vládce bohů. Zeus

shlédl na zem a spatřil kouř stoupající z komínů. Rozhněval se zlým hněvem bohů. Ihned určil lidem nový trest. Zavolal k sobě chromého boha Hefaista, který byl vyhlášený umělec. Bydlil pod kouřícími sopkami, kde měl své dílny. Tomu poručil, aby zhotovil sochu krásné dívky. Hefaistos poslechl a zanedlouho stála před Diem nádherná socha, jakou svět neviděl. Zeus jí vdechl život. Bohyně Athéna jí dala skvostný závoj,

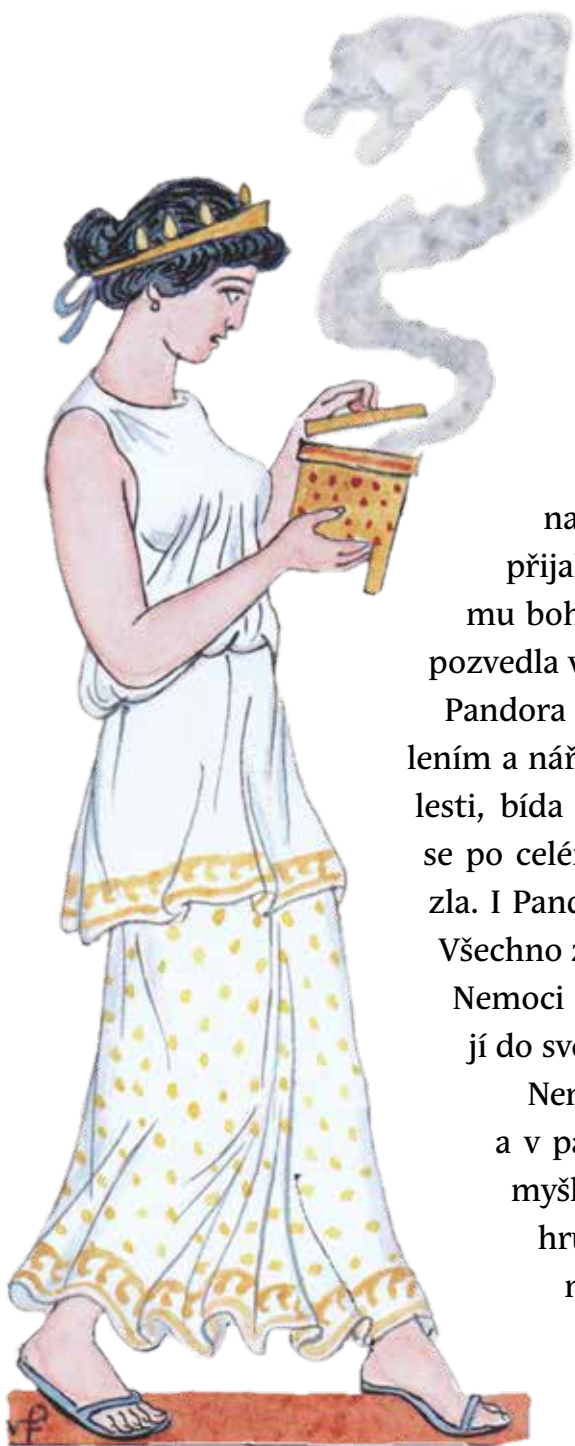
bělostné roucho a skvělý pás, bohyně krásy Afrodita jí dala nadpozemský půvab a Hermes, posel bohů, jí daroval živou řeč a milý a úlisný hlas. Potom ji ověnčili. Zeus jí vložil do rukou zlatou schránku a nazval dívku Pandorou, vším obdařenou. Lstivý Hermes odvedl Pandoru na zem k Prometheovu bratru Epimetheovi.

Prometheus často bratra varoval, aby nepřijímal od bohů žádné dary. Ale Epimetheus při pohledu na krásnou Pandoru zapomněl na všechno varování a na všechny rady. Vlídne ji přijal do domu i se zlatou schránkou. Byl zvědav, co mu bohové ve schránce posílají, a požádal dívku, aby pozvedla víko.

Pandora ochotně schránku otevřela. Se svištěním, kvílením a nářkem vylétly ze zlaté schránky zlé nemoci, bolesti, bída a strasti, zakroužily nad domem a rozletěly se po celém světě, jenž doposud neznal nic z takového zla. I Pandora se polekala a rychle víko zase přiklopila. Všechno zlé ze schránky vyletělo a zbyla v ní jen naděje. Nemoci a strasti ji přitiskly až k samému dnu, a proto jí do světa vyrazilo tak málo.

Nemoci a bída začaly obcházet lidská obydlí a v patách za nimi přicházela smrt. Bolest a těžké myšlenky budily lidi ze spánku a zlé sny jim tížily hrud'. Jen naděje, jenom naděje bylo mezi lidmi málo. Zůstala téměř celá uzamčena v Pandořině schránce.

Diův hněv se snesl i na Promethea. Vládce bohů vyslal Hefaista s pomocníky,

aby přikovali odbojného Promethea nejtěžšími a nejpevnějšími řetězy k vysoké skále v pohoří Kavkazu. Neraď poslechl Hefaistos rozkazu vládce bohů a přikoval Prometheusa ke skále tak těsně, že se nemohl ani pohnout.

Vysoko nad propastí, v které pluly cáry mlh, visel Prometheus mezi nebem a zemí, ale nepokořil se, neprosil Dia o milost.

Když Zeus viděl, že Prometheus neprosí o milost a že hrdě nese svůj osud, vyslal za Prometheem na Kavkaz obrovského orla. Orel přilétal každého dne k upoutanému Prometheovi, trhal mu ostrým zobanem játra z těla a živil se jimi.

V noci játra Prometheovi znovu narůstala a orel měl ráno připravenou novou potravu. K takovému trápení odsoudil Zeus Prometheusa navěky. Uplynulo mnoho let, ale Prometheus se nepodrobil.

Po staletích, která Prometheus prožil v mukách a osamění, spatřil hrdinu připoutaného ke kavkazské skále Herakles, syn Dia, vládce bohů. Ubíral se tudy na cestě za zlatými jablky Hesperidek. Právě přilétal orel, aby se nasýtil. Herakles odložil kyj, napjal luk, namířil a jedinou ranou zabil zlého dravce. Potom rozdrtil Prometheovy okovy a daroval mu svobodu. Aby však byl Zeus usmířen a splnila se jeho kletba, musil Prometheus nosit železný prsten, v němž byl zachycen kousek kamene z kavkazské skály. Tak byl Prometheus navěky připoután, jak Zeus určil.

A od těch dob nosí lidé prsteny s kamenem na památku Prometheova činu. Nosí je dodnes, i když už dávno zapomněli na Promethea, který se nechtěl pokořit před bohy a v neštěstí stál věrně při lidech.

Potopa

K vládci bohů Diovi se donesla pověst o tom, jak jsou lidé zkažení a jak se neštítí ani zločinů. Řekl si, že sestoupí na zem. Chtěl se přesvědčit na vlastní oči, zda lidé opravdu loupí a vraždí a uctívají lež místo pravdy a posmívají se bohům.

S lítostí a rozhořčením poznával všude, kam se na své pouti dostal, že lidé jsou ještě horší, než vyprávěly pověsti. Jeden druhému kradl a přitom mu lhal do očí, hostitelé přepadali své hosty ve spánku a pobíjeli je, děti se těšily na smrt svých rodičů a s touhou očekávaly dědictví, ženy vařily jedy svým mužům a bratr napínal luk proti bratrovi. Diovi bylo lépe, když procházel skalnatými, liduprázdnými končinami než v městech a vesnicích mezi lidmi.

Jednoho večera došel Zeus k paláci arkadského krále, který se jmenoval Lykáón. Lidé poznali, že se blíží bůh, a začali se modlit. Král Lykáón se však lidem posmíval. Uvidíme, myslel si Lykáón, je-li ten pocestný bohem. Vyzkouším ho. Měl v paláci jako rukojmí muže z kmene Molossů. Jednoho z nich zabil a dal ho uvařit. Až se pocestný nasytí lidského masa a upadne do hlubokého spánku, chtěl Lykáón zavraždit i jeho.

Služebníci předložili Diovi mísy s kouřícím pokrmem. Zeus poznal, jakou neblahou hostinu mu král uchystal, a zahořel hněvem. Seslal na palác zločinného krále Lykáóna blesk a ohlušující hrom se rozlehl po celém království. Odevšad vyšlehly plameny a lačně polykaly králův majetek. Lykáón sám vyrazil ve smrtelných úzkostech z hořícího domu a prchal před Diovým hněvem. Otvíral ústa, ale oněměl děsem. Když se mu konečně vrátil hlas a chtěl křičet, vydralo se mu z úst vytí. Padl na všechny čtyři a cítil, jak mu nohy a ruce a celé tělo obrůstá srstí, jak se mu protahuje obličej. Z Lykáóna se stal vlk, věčně toužící po krvi. Od těch dob obchází stáda pasoucí se na loukách a oči mu divoce jiskří jako dříve, dokud ještě byl králem.

Zeus se vrátil na nebesa a svolal sněm bohů. Bohové spěchali po Mléčné dráze do mramorové síně, kde na trůně seděl Zeus, rozhněvaný a zamyšlený. Sotva se shromáždili, zahřměl hlas vládce bohů. Vyprávěl jim o tom, co na zemi spatřil a zažil.

„Jeden palác jsem už rozdrtil bleskem,“ řekl, „ale je třeba potrestat všechny lidi. Chtěl jsem sežehnout zemi ohněm svých blesků, obávám se však, že by od takového obrovského požáru chytilo ovzduší i širá nebesa. Vždyť všichni známe věštbu, že

přijde doba, kdy země, moře i nebesa vzplanou a svět zajde v plamenech. Proto sešlu na zem potopu a omyji tvář země od špatností a nehodného lidského pokolení.“

A Zeus dá uzavřít do jeskyň severák s větry rozhánějícími mraky a vypustí jižní vítr. Jižní vítr zamává mokrémi křídly a vzlétne, na čele mu sedí hustá mlha a z šedivých vousů mu stéká déšť. Pravicí tiskne a trhá temná mračna a vypouští vodní přívaly. Bůh vod Poseidon pomáhá svému bratru Diovi. Svolá bohy všech řek a poručí jim, aby dali proudům vystoupit z břehů, aby strhávali hráze a poslali vlny do lidských příbytků.

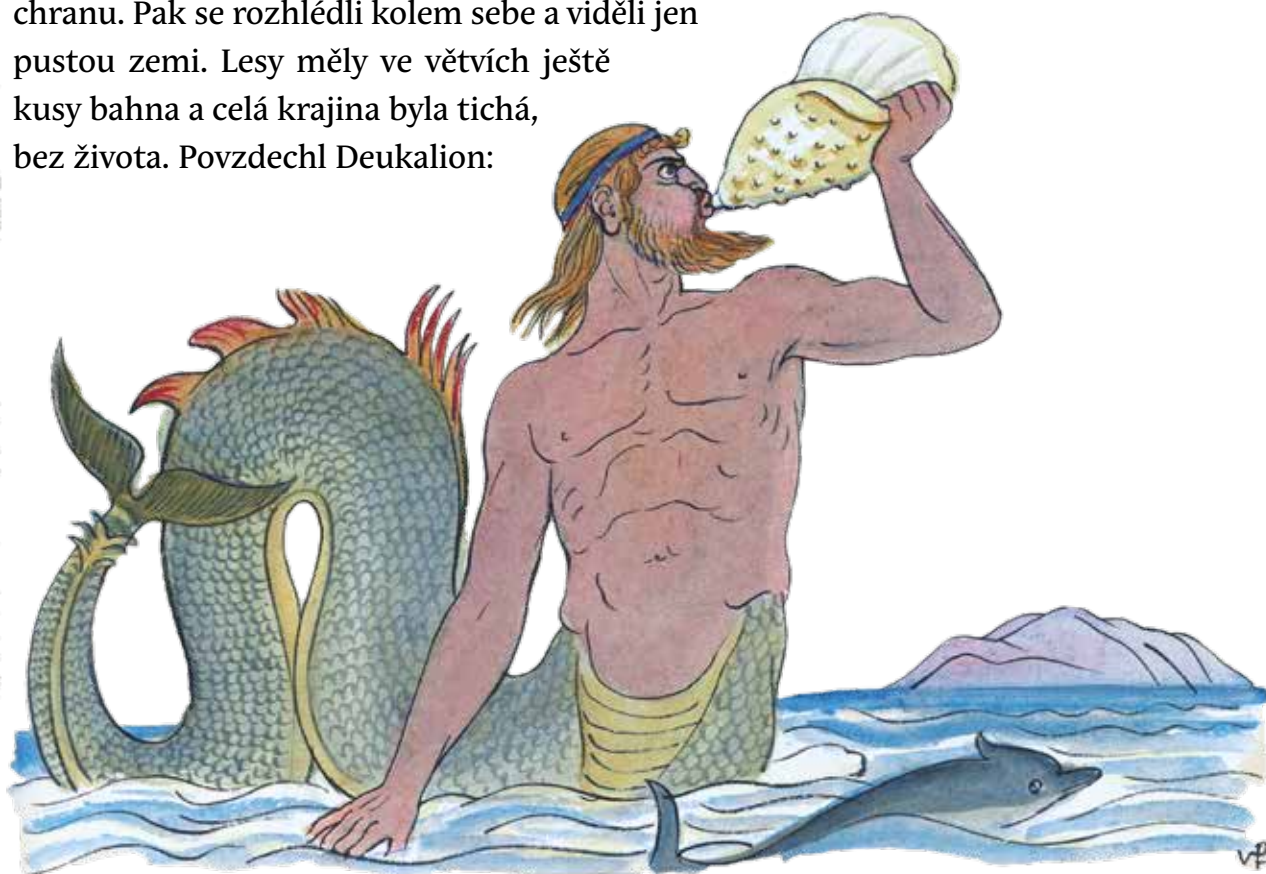
Tu vystoupí řeky z řečišť a zatopí vesnice i města, přikryjí obilí, keře i stromy a hladina stoupá nad střechy domů a brzy zmizí pod vodou i špičky věží. Lidé se snaží spasit se plaváním, ale zalykají se bičujícím deštěm a jen málokomu se podaří

dosáhnout vrcholků hor. Brzy však stoupne voda i nad vrcholky hor a spláchne lidi do hlubin nového, nekonečného moře. Jiní lidé nasedli do člunů a do lodí a zápasí na vzdutých vlnách o holý život. Ztroskotávají na skalnatých mělčinách, jež před nedáv-
nem ještě byly hřebeny nejvyšších pohoří. Zvědavé ryby plují hluboko pod hladinou v korunách stromů a prohánějí se v domech a chrámech, jejichž okna a dveře vylomily rozbouřené vlny. Jeleni, kanci a vlci zápasí marně s vlnami a lesy obývají delfíni. Země se stala jediným mořem. Leckterý pták unavený letem padl do vody, když neměl, kde by odpočinul. Koho nepohltily vlny, zemřel hladu.

V krajině Fókis se zvedala nad vodní pláni ještě hora Parnas. K této hoře zamířil malý člun, v kterém se plavil Deukalion, syn Prometheův, s manželkou Pyrrhou. Prometheus je včas varoval a dal jim pevný člun. Jakmile Zeus zpozoroval, že z celého lidstva zbývají jen Deukalion a Pyrrha, lidé spravedliví, poctiví a bohabojní, rozptýlil mraky a ukázal nebesům zem a oblohu zemi. Také Poseidon odložil trojzubou vidlici, kterou čeřil moře, zavolal svého syna Tritona a rozkázal mu, aby zatroubil na ob-
rovskou lasturu. Triton uměl na ni troubit tak mocně, že naplnil troubením ovzduší celého světa. Zatroubil a vody začaly ustupovat, řeky vstoupily do svých řečišť a moře dostalo opět břehy.

Deukalion s Pyrrhou přistáli u hory Parnas, padli na kolena a děkovali bohům za zá-
chranu. Pak se rozhlédli kolem sebe a viděli jen
pustou zemi. Lesy měly ve větvích ještě
kusy bahna a celá krajina byla tichá,
bez života. Povzdechl Deukalion:

„Milá Pyrrho, zbyli jsme jediní z celého lidstva. Co si počneme? Kéž bych dovedl jako můj otec Prometheus dát hlíně tvar člověka a vdechnout jí život!“

Se slzami v očích se modlili Deukalion a Pyrrha na stupních polorozpadlého, mechem zarostlého chrámu bohyně Themis, matky Prometheusy. Prosili, aby jim pomohla vzkřísit na mrtvé zemi opět život. Dojatá bohyně jim poradila:

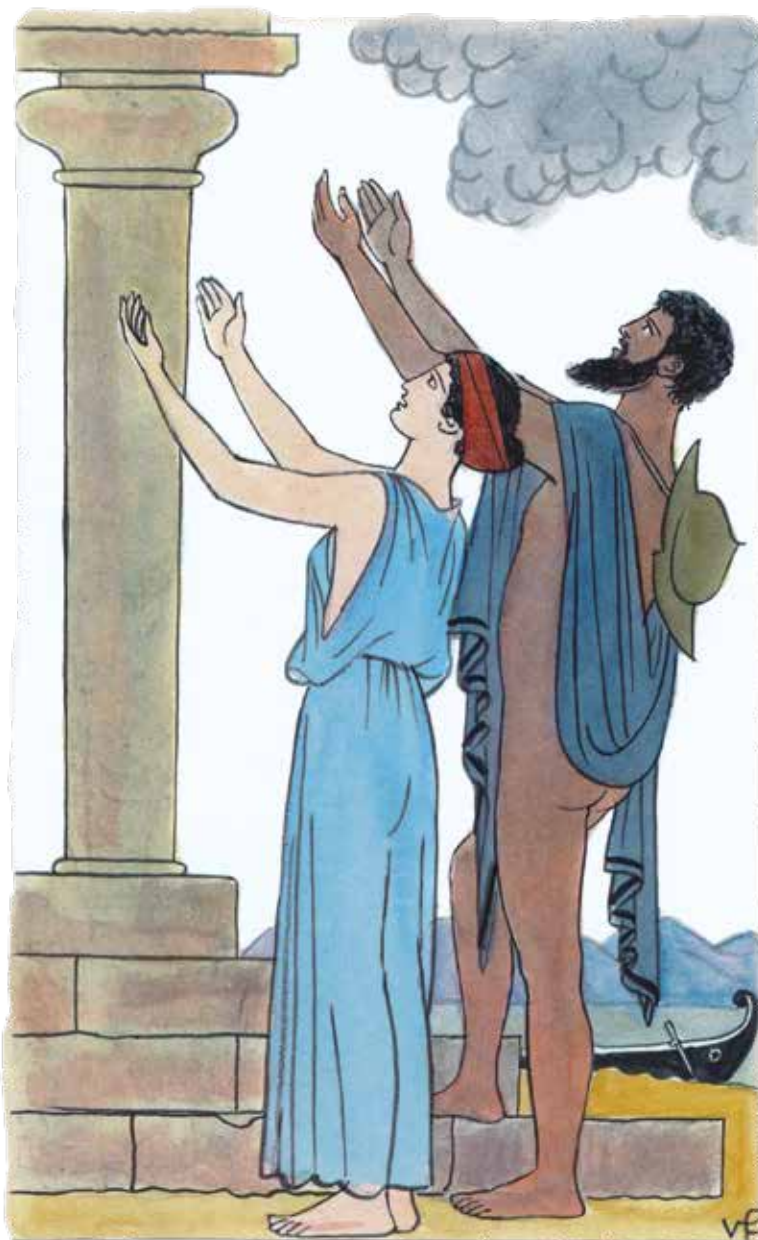
„Vyjděte z chrámu, zahalte hlavy a házejte za sebe kosti veliké matky.“

Zamyšleni vyšli z chrámu. Nedovedli pochopit, že by na nich bohyně žádala, aby rušili klid mrtvých předků. Přemýšleli dlouho. Náhle Deukaliona napadlo, že velikou matkou míní bohyně zemi.

„Země je velikou matkou nás všech,“ řekl Deukalion, „a kosti veliké matky mohou být jen kameny v hlíně.“

Pochyboval však, že by kameny mohly oživit zemský povrch. Přesto nasbíral s Pyrrhou kameny a házel je za sebe. Stal se zázrak. Sotva kameny za jejich zády dopadly na zem, začaly ztrácet svou tvrdost, a co v nich bylo vlhkého, stalo se masem a počalo narůstat do tvaru lidského těla. Co bylo v kamenech tvrdé a nepoddajné, změnilo se v kosti, co bylo v kameni žílou, dalo vznik žílám v lidském těle. Kameny vržené Deukalionem braly na sebe podobu mužů, kameny hozené Pyrrhou se proměnily v ženy.

Tak vznikl nový lidský rod, houževnatý v práci a odolávající útrapám a strastem. Zrodil se z kamene a jako kámen byl nepoddajný a tvrdý.

Faethon

Mladý Faethon přiběhl jednoho dne s pláčem ke své matce. „Nikdo mi nevěří, že mým otcem je bůh,“ vzlykal. „Hrál jsem si s chlapci a smáli se mi. Prý se jen tak chlubím.“

Matka ho objala a utěšovala:

„Tvým otcem, synáčku, je opravdu bůh. Podívej se nahoru na oblohu. To slunce, které na nebi hoří, svítí a září, to je tvůj otec. Vidí, jak si hraješ s chlapci, jak se koupáš v řece, vidí všechno, co se na zemi děje. Tvůj otec je bůh slunce Hélios.“

Faethon se podíval na oblohu a zatoužil po otci.

„Půjdu k němu,“ řekl matce, „chci ho navštívit.“

Matka mu nezabraňovala.

„Jen jdi,“ pohladila ho po vlasech, „jistě tě rád uvidí. Musíš se vydat přímo na východ, až přijdeš k vysoké skále.“

Na skálu vede stezka a na konci stezky, na vrcholu skály se vypíná sluneční hrad tvého otce Héliia.“

Nedočkavý Faethon se rychle připravil a vyrazil na cestu. Šel a šel stále na východ, až přišel k vysoké skále. Hrad boha slunce se třpytil do dálky a vysoké zlaté sloupy, na nichž stál, šlehaly k obloze jako plameny. Dvojkřídlá vrata do hradu, vytepaná ze stříbrných pa-prsků, svítla Faethontovi vstříc, ačkoli na zem pod vysokou skálou se už dávno snesla noc.

Faethon vstoupil do slunečního hradu a musil se zastavit a přimhouřit oči před tak velikou záplavou světla. Uprostřed síně seděl na trůně posázeném drahými kameny sám bůh Hélios. Kolem něho stály Hodiny, Dny, Měsíce, Roky a Staletí. Když si Faethon trochu zvykl na třpyt a záři, rozeznal vedle otcova trůnu zvláštní postavy. Stálo tam

usmívající se mladé Jaro s věnečkem ve vlasech, Léto s věncem klasů, Podzim potřísněný šťávou z hroznů vína a ledová Zima s šedivými a rozčuchanými vlasy. A tu už zazněl hradem hlas boha Hélios jako zvon: „Vítám tě, synu Faethonte. Pročpak jsi přišel za mnou až sem?“

Faethon přemohl ostych a odvážně pokročil k otci:

„Na zemi se mi posmívají. Prý jenom lžu a chlubím se. Mým otcem prý není bůh. Prosím tě, můžeš-li, ukaž všem, že jsem opravdu tvým synem.“

Hélios sňal z hlavy jiskřící paprsky, vyzval Faethonta, aby šel blíž, objal ho a políbil.

„Jsi můj syn, Faethonte,“ řekl, „a chci ti to dokázat. Přej si, cokoli chceš, a já ti to splním.“

Faethon se pyšně usmál:

„Vím, že projíždíš každý den oblohu od východu k západu na zlatém voze taženém zázračnými koňmi. Přál bych si aspoň jednou řídit ten vůz.“

Hélios se zalekl a litoval svého slibu.

„Jen to ne,“ domlouval synovi, „přej si něco jiného. Jsi mladý a neudržíš otěže divo-

kých koní. Cesta slunečního vozu je obtížná. Ráno stoupá vůz strmě na oblohu, a když se dostane na vrchol nebes, dostávám i já sám závrať z té polední výšky. Pak se před vozem prostírá srázná cesta dolů do mořských vln. Je třeba mít silnou ruku, aby se vůz s koňmi i jezdcem nezřítil střemhlav do hlubiny.“

Ať říkal sluneční bůh, co chtěl, Faethon se nedal přemluvit. Dychtil dokázat svým přátelům a všem lidem na zemi, že je synem samého slunce. A bůh nemohl svůj slib zrušit.

S povzdechem vzal Hélios syna kolem ramenou a odvedl ho k zlatému vozu, vrhajícímu do všech stran oslnivou záři. Zatímco Faethon žasl nad nádhernou podívanou, otevřela Jitřenka na východě nachová vrata a ukázala síně plné růží. Noc uprchla před červánkem a nastal čas zapřáhnout ohnivé koně do slunečního vozu.

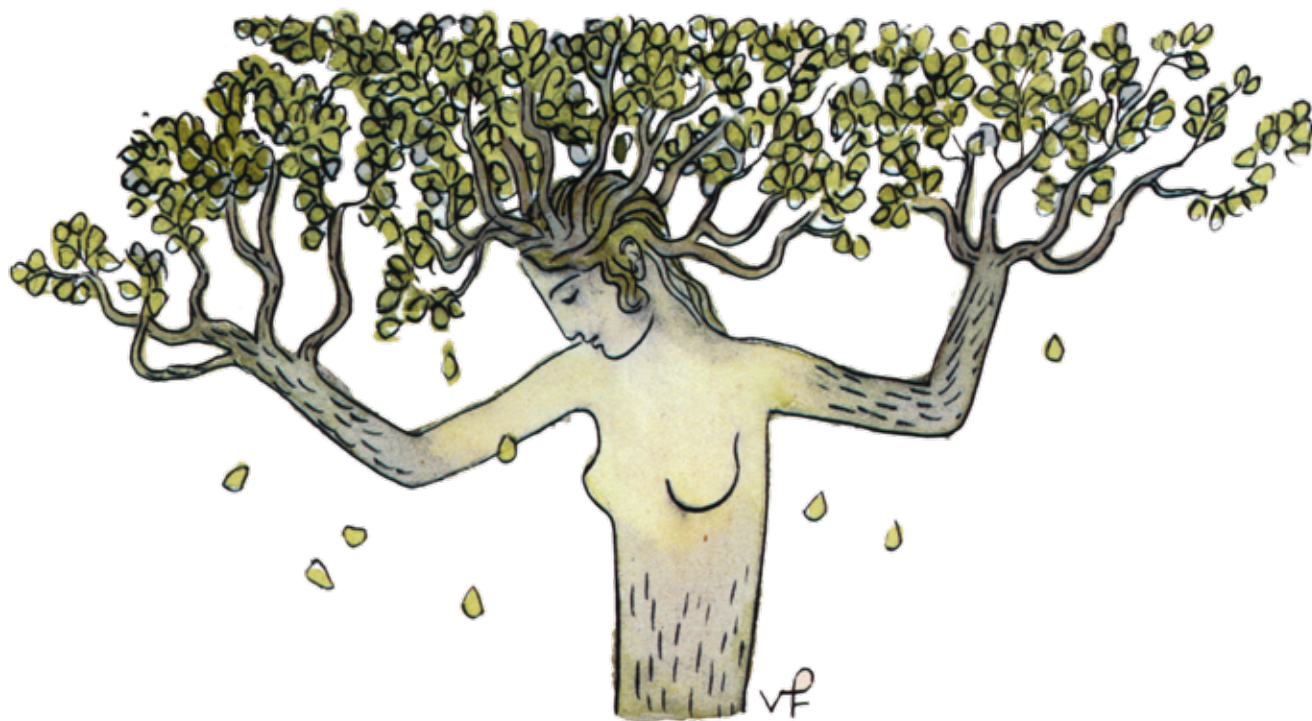
Sluneční bůh potřel Faethontovi tváře kouzelnou mastí, aby ho ochránil před žárem, a dal mu poslední rady:

„Milý synu, když už se nedáš odvrátit od nebezpečné jízdy, dej aspoň pozor, abys nejel s vozem příliš vysoko, spálil bys nebe, pojeděš-li příliš nízko, sežehneš zemi. Proto se drž uprostřed mezi nebem a zemí. Nepoužívej biče, koně se ženou sami vpřed. Cestu poznáš snadno, spatříš stopy mých kol, drž se jich.“

Faethon kývá hlavou, ale ani neposlouchá, co otec povídá. Už už se vyhoupne na vůz, uchopí otěže a radostně vyrazí v cvalu z otcova hradu. Třpytný vůz roztrhne mlhu a pod kopyty slunečních koní zajiskří vzduch. Zprvu koně cválají navyklou dráhou, že Faethontovi jen vlají vlasy okolo hlavy. Pak poznají, že je vede cizí nepevná ruka a že vůz je lehčí než jindy. Vymknou se mladému veliteli a opustí vyjeté koleje. Rozkymácejí v prudké jízdě vůz a ženou se, kudy jim napadne. Zděšený Faethon se podívá z nebeských výšin dolů na zem. Hluboko pod ním leží hory, řeky a města ozářená světlem jeho vozu. Faethon se zachvěje a zmocní se ho závrať. Otěže mu vyklouznou z rukou a dopadnou volně na hřbety koní. Koně se vzpínají a vrážejí do hvězd a pak se řítí dýmajícími mračny opět k zemi. Všude tam, kde se sluneční vůz přiblíží k povrchu země, vyšlehnou plameny. Půda vysychá a praská, v hlíně se otvírají černé trhliny. Král podzemních hlubin s úzkostí pozoruje světlo, které se mu valí rozpukanou zemskou kůrou do jeho království věčné tmy. Tráva, obilí a stromy hoří, města se proměňují v popel. Se sykotem se vypařují řeky, i hory se rozžhaví do běla a rozpadají se v prach. Faethon vidí trosky hořícího světa. Rozpálený vzduch bodá do úst a do plic, vůz pod ním je celý žhavý. V Africe, kde se sluneční vůz nakloní k zemi, zčerná

pleť celým národům a vzniknou obrovské pouště. I moře se vaří a ryby se skrývají na dno. Zmučená země vysílá prosby k vládci bohů Diovi, aby ji zbavil utrpení. Zeus vyslyší prosby matky země, vymrští blesk a srazí Faethonta ze slunečního vozu. Koně se splaší a vytrhnou se ze jha, vůz zamíří jinam a koně také jinam. Faethon se zřítí bez ducha rozžhaveným prostorem na zem.

Mrtvého Faethonta našly vodní víly a pohřbily ho. Otec Hélios zahalil v hlubokém smutku tvář a uprostřed dne nastala noc, ozařovaná jen požáry, šlehajícími ze země k nebesům.

Faethontova matka dlouho putovala po světě a hledala hrob svého syna. Když jej našla, s pláčem objímala hlínu, pod níž ležel její syn. Veliký žal padl na Faethontovy sestry. Bědovaly a naříkaly po celé měsíce. Náhle ucítily, že nemohou z místa, nohy jim vrůstají do země, rvou si ve smutku vlasy a místo vlasů jim šustí pod prsty listí. Obrůstají snítkami a mění se v olše. Matka je chce ochránit a strhává z nich pučící ratolesti. Z čerstvých ran vytrysknou krůpěje a na slunci tuhnou v jantar. Sestry se žalem proměnily v olše.

Sluneční bůh truchlí podnes pro svého syna. Večer po západu slunce kanou z hvězd, ze stříbrných očí noční oblohy, slzy. Lidé jim říkají rosa.

